

LADNAI ATTILÁNÉ SZERENCSES ANITA

„POZITÍV TELJESÍTMÉNY“ ROGERS MÓDRA¹

A POSITIVE EDUCATION MODELLJE

A Positive Education („PE”) egy olyan modell, amelyet a világ számos országában adaptáltak annak érdekében, hogy a hagyományos oktatást kiegészítve (elsősleges célja a tanítás, tudás elsajátítás) az affektív tényezők hangsúlyozásával, a tanulási folyamatot hatékonyabbá tegyék. A „PE” célja rávilágítani az egyéni jóllét fontosságára a tudáselsajátítás folyamata során. A „PE”-nek hat fő alkotóeleme van, melyek további összetevők (melyek fejleszthetők, és növekményük globálisan hat) mentén írhatóak le. Ezek az alábbiak:

1. Positive health (pozitív egészség), mely fejleszthető az alábbi területek által: koncentrált figyelem, mindfulness, jelentudatosság, optimizmus, rugalmasság (reziliencia), testtudatosság, saját test feletti uralom, önuralom fejlesztése, táplálkozás, alvás, mozgás (elme és a test kapcsolata) fizikai – lelki – szellemi – szociális – érzelmi jóllét.
2. Positive accomplishment (pozitív teljesítmény): területei részletesen kifejtve alább olvashatóak a tanulmányban.
3. Positive emotions (pozitív érzelmek): Fejleszthető az alábbi területek által: hála, savoring technikák alkalmazása (boldogságteremtés, megbocsátás, hálaadás, erények által vezérelt viselkedés, proaktív, preventív, promotív alkalmazkodás, flow). Pozitivitási arány, képesség az érzelmek kezelésére és megtapasztalására, azokra

megfelelő módon történő reagálás fejlesztése által.

4. Positive relationships (pozitív kapcsolatok) fejlesztése az alábbi területek által valósulhat meg: sikeres kapcsolatok, érzelmi és szociális készségek, szociális intelligencia, kommunikáció, megbocsátás, csapatmunka.
5. Positive purpose (pozitív célok): területei az értelem és cél kitűzése és szerepének tudatosítása az életben, szociális/társadalmi tudatosság, célprojektek (az egyéni kompetenciák fényében mindent megtenni a cél megvalósulásáért), kitartással haladni a kivitelezés útján, közösségi szolgálat.
6. Pozitív elköteleződés (engagement) fejleszthető az alábbi területek által: öröm, és tevékenység „bevetelének” megtapasztalása, elkötelezettség, flow (áramlás), motivációs elméletek (intrinzik motiváció), erősségek felfedezése, szenvedélyes cselekedetek.² [1,2]

Jelen tanulmány témája a positive education (pozitív oktatás/nevelés) positive accomplishment (pozitív teljesítmény) item tartalmának megjelenését mutatja be a Magyarországon jelenleg érvényes alternatív kerettantervek egyikében.

A KUTATÁS SORÁN KÉPZETT MAGYAR FAKTOROK

A kutatás módszere tartalomelemzés, mely egy makrokutatás közbeni feltáró

elemzéseken alapul [3], és részét képezi egy olyan folyamat áttekintésének, mely segítségével világossá válhat a kapcsolat a pozitív pszichológia [4,5,6] mintájára hódító Positive Education (PE) irányzata [7] és a reformpedagógia szemléletmódja, eszköztára és módszerei [8,9] között; (jelen munkában kiemelten) a teljesítmény értelmezésére tekintettel. A makro vizsgálat során (desk research) az elméleti keretből kinyert faktorok előfordulásának feltárására kerül sor a Magyarországon 2017-ig engedéllyel bíró alternatív kerettantervek egyikében. Jelen tanulmányban a Carl Rogers Személyközpontú Iskola Alapítvány által (25860-1/2013/KOIR jóváhagyó határozatszám) engedélyezettett „A szociális kompetenciák fejlesztésére épülő alternatív, alapfokú kerettanterv általános iskolai intézmények számára” című kerettanterv vizsgálatának egy szegmense kerül bemutatásra [10].

A vizsgálat elkészítéséhez szükséges volt a fent röviden ismertetett itemek (PE modell) alapján létrehozott saját indikátorrendszer megalkotására, tekintetbe véve a magyar oktatási rendszer oktatási/nevelési – szociológiai (nevelésszociológiai) – pedagógiai és pszichológiai, valamint oktatáspolitikai vonatkozásait. Ennek rövid és lényegre törő áttekintését szemlélteti az alábbi táblázat.

1. A PE MODELL MAGYAR FAKTORAI

PE modellbeli helye és elnevezése	sorszám	A magyar indikátor elnevezése	Az indikátor jelentése tömören
pozitív teljesítmény	1	szociális készségek /szociális intelligencia	szociális készségek és a szociális intelligencia egyénre szabott fejlesztése
pozitív elköteleződés, pozitív teljesítmény (cél és reményelmélet egyik alkotója)	2	motiváció	a tevékenység teljes értékének megtapasztalása, (intrinzik motiváció felkeltése, fenntartása)
pozitív teljesítmény	3	gondolkodásmód	nyitott gondolkodásmód, törekvés az előzetes tudás mozgósítására, kreativitás, kritikai attitűd
pozitív teljesítmény, pozitív célok	4	céltudatosság	önazonos, elsajátításra és teljesítmény elérésére vonatkozó célok, „performance” célok
pozitív teljesítmény	5	a képességek irányítása	kiválóságra (vagy egyre jobbra válásra való törekvés)
(gondolkodásmód, implicit intelligencia elmélet, GRIT)	6	a gondolkodásmód rugalmassága	gyarapodó (growth mindset) és rögzült (fixed mindset) gondolkodásmód

PE modellbeli helye és elnevezése	sorszám	A magyar indikátor elnevezése	Az indikátor jelentése tömören
pozitív teljesítmény (reményelmélet)	7	reményteliség	remény a cél-út-stratégia kidolgozásának és megvalósításának képességére
pozitív teljesítmény, pozitív kapcsolatok	8	GRIT (~erőségek) karaktererőségek fejlesztése	grit= képesség * erőfeszítés, szenvedély
pozitív teljesítmény	9	társas kompetenciák fejlesztése és pallérozása	tolerancia, kölcsönös tisztelet
pozitív teljesítmény	10	önérvet, öngazgatás, önuralom	képesség az erőteljes érzelmek és impulzusok irányítására, megfelelő kifejezésére, saját test feletti uralom, fejlesztése
pozitív teljesítmény	11	konfliktuskezelési és megoldási készségek pallérozása	képesség a dolgokat mások szemszögéből látni (átkeretezés)
pozitív teljesítmény, pozitív kapcsolatok	12	felelősség felvállalása	felelősségteljes döntéshozatal tekintettel azok következményeire (mások hibáztatásának elkerülése)
pozitív elköteleződés, pozitív teljesítmény, pozitív célok	13	elkötelezettség	belemerülés a cselekedetekbe, egyfajta szenvedélyes cselekedet

AZ ALTERNATÍV KERETTANTERVEK

„A Magyarországon több évtizede működő alternatív iskolák az átalakított közoktatásnak megfelelően folytatják munkájukat úgy, hogy abban ötvözik a jól bevált gyakorlataikat a jelenkor elvárásaival. Ehhez a 2011. évi CXCV. törvény adta lehetőséggel élve alternatív iskolai kerettantervet készítettek (a Humánus, Kincskereső, Meixner, Palánta és Rogers Iskola), mely összhangban van az 51/2012. (XII.21.) EMMI rendeletben kiadott kerettantervi elvárásokkal oly módon, hogy közben lehetőséget ad a nem hagyományos pedagógiai módszerekkel végzett nevelő és oktató munkára” (kiemelés a Rogers iskola és társai Kerettantervből, 4. oldal [10]). Jelenleg (2017-ig) tizenegy EMMI ál-

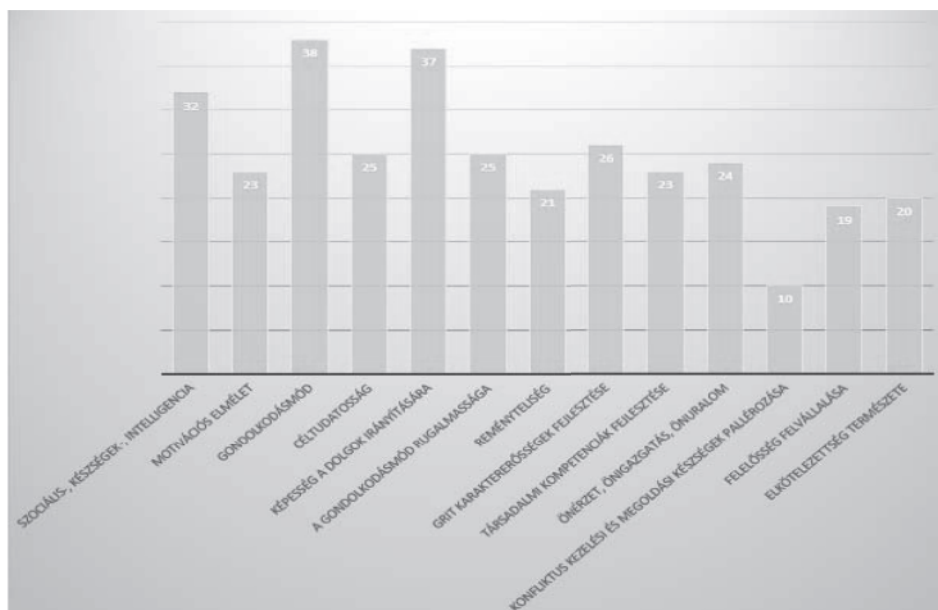
tal engedélyezett alternatív kerettanterv van hatályban Magyarországon, többségük jelentős reformpedagógiai gyökerekkel rendelkezik. Az alábbiakban a Rogers tantervben felhasznált és azonosított (reform) pedagógiai törekvések felsorolásszerűen: Rogers, Gordon, Winkler Márta, Meixner Ildikó, Rosenberg, Eugene T.Gendlin, Wachtel Ted, Eric Berne munkássága. KIP Program, Garner, Kagan, Montessori, Dalton-plan, Jena plan, Oroszlány Péter-féle tanulásmódszertan, Waldorf-pedagógia.³

A ROGERS-I ALTERNATÍV KERETTANTERV ÉS AZ ELEMZÉS EREDMÉNYEI

A vizsgálatba bevont kerettanterv általános iskolai intézmények számára készült, tanulóközpontú és holisztikus megközelítést felhasználva. El-

sődlegesen a konstruktivista pedagógiai szemléletet alapul vevő tanulás és tanítás felfogására épül a munka (Kerettanterv, 2. oldal). Felépítését tekintve tizenegy fő fejezetre bontható, melyek részletesen taglalják az oktatási- és oktatásszervezési feladatokat és megvalósulási módokat, de kitérnek az értékelési rendszerre, a pedagógus szakképesítésre, és például az alkalmazott minőségbiztosítás rendszerének bemutatására is. Értékeket és célokat, feladatokat és folyamatokat írnak le, ezzel megkönnyítve egy esetleges adaptációs folyamat megvalósulását. [10]

A vizsgálat eredményeit a teljesítmény faktorainak vonatkozásában az alábbi ábra szemlélteti.

1. ábra

A PE magyar faktorai a Rogers alternatív kerettantervben (saját készítésű ábra)

A fenti áttekintésből jól látható, hogy relevánsnak mondható különbség talán egy esetben jelentkezett, a konfliktuskezelési és -megoldási készségek faktor esetében, amely a tartalmi elemzés során a legcsekélyebb mértékben előfordulónak mutatkozott. A 10-es elemszám ugyanakkor mindenképpen tartalmi előfordulást jelez, nem számolva az egyes terjedelemmel, esetlegesen annak súlyozásával. Másrészt, ennek az itemnek az alakulását célszerű lenne együttjárásban áttekinteni, tekintettel arra, hogy az eredeti modellben a kommunikáció képességének fejlesztésével együtt kezeli az alkotó. A teljesítményre gyakorolt hatás közvetetten értelmezhető leginkább ebben az esetben, egy hétköznapi példán keresztül szemlélítve: egy megfelelően kezelt konfliktus után nyilvánvalóan jobb az ember közérzete, ezáltal teljesítménye is, mint egy kudarcba vagy agresszióba torkolló eset után. Figyelemre méltó, hogy a 13 item közül a 20-as érték köré rendeződés mondható a leggyakoribbnak (9), míg a 30 feletti előfordulás csak 3 esetben jelenik meg.

REFORMPEDAGÓGIAI KAPCSOLÓDÁSI PONTOK

Jelen kutatás célja – egyrészt –, hogy igazolja, a magyar oktatás egyes szegmenseiben jelen vannak a PE elemei, ezáltal hazánk is bekapcsolódott a már megkezdődött „forradalomba” [1]. A pedagógia ilyen irányú forradalmát, nagyon hasonló értelemben már Neill [11] is megfogalmazta, aki munkásságát Gordon [12,13] és egyetemi tanára, Rogers [14] is integrálták oktatási nézeteikbe, amit egyes kerettantervek sajátos formába ötvözve alkalmaznak napjainkban is. Ennek ékes példája az elemzés alá vont tanterv.

Jelen tanulmány azon átfedések feltárására vállalkozott, melyek a fenti tanterv és a pozitív pszichológia iskolai modelljéből a pozitív teljesítmény faktorait mutatja be. Fent láthatóvá vált a jelentős számú előfordulási gyakoriság, mely megerősíti a PE modell látens alkalmazását, ezzel segítve ráirányítani és detektálhatóvá tenni a

„jó” dolgokat, amelyek az egyes indikátorokból manapság is (deklaráltan, explicit módon) jelen vannak a pedagógiai praxisban. A tantervi szabályozás helyzete napjainkban is változás alatt áll, az új törvényi tervezet számos vita kíséri, egyeztetések folynak a tervezett szöveges értékelés (mely egy újabb jelentős megkötés és hátráltató tényező) körülményeinek szigorítása kapcsán; mely érvénybe lépése esetén még inkább utópisztikus elképzelés az oktatás általános értelemben vett változását elhinni, mindezzel a szerző tisztában van.

ÖSSZEGZÉS

A PE nemzetközi térnyerésének mintájára kívánatos lenne, hogy az affektív tényezők és érzelmek kezelése nyomatékosabb szerepet kapjon a magyarországi (keret)tantervekben is. Úgy tűnik, a Rogers iskola alternatív kerettantere elől jár ebben. A vizsgált tanterv erősségei mindenképpen a szociális készségek és a szociális jóllétet megalapozó tényezőkre fókuszálás, valamint az erősségek és a gondolkodásmód formálására irányuló törekvések. A tanulmányban a positive education seligmani modelljének teljesítmény eleme került rövid bemutatásra, majd pedig az ebből kinyert magyar indikátorok bemutatása történt, amelyek alkalmasak arra, hogy magyar nyelvű (keret)tantervek szövegeiben kimutassák a PE teljesítmény itemének jelenlétét. További kutatási irányként kínálkozik a számítógéppel támogatott tartalomelemzés, amely rendkívüli módon meggyorsítaná az egyes (keret)tantervi szövegek összehasonlító elemzését. Ennek alapján egy pontosabb helyzetelemzés készülhetne, amelyből egyértelműen kiderülne, hogy is áll a magyarországi köznevelés a pozitív nevelés ilyen irányú vonatkozásában.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Norrish, M. J. (2015) *Positive Education – The Geelong Grammar School Journey/ Series of positive psychology*. Oxford University Press.
 [2] Norrish, M. J., Williams, P., O'Connor, M., & Robinson, J. (2013) *An applied framework for positive education*. Inter-

national Journal of Wellbeing, 3(2), 147-161.

- [3] Ladnai Attiláné (2019a) *A „pozitív pedagógia” lehetséges útjai*. In.: http://nevtud.btk.pte.hu/sites/nevtud.btk.pte.hu/files/files/_af_09_beliv_01.pdf [19.06.30] p.25-48
 Ladnai Attiláné (2019b) *A Positive Education (PE) modell néhány tanulsága a szociális munka világában*. In.: [http://szockepzes.hu/az-iskolai-szocialismunka-alapjai/47-61.o.\(lt.19.04.01.\)](http://szockepzes.hu/az-iskolai-szocialismunka-alapjai/47-61.o.(lt.19.04.01.))
 [4] Csíkszentmihályi Mihály (2010) *Az áramlat, Flow a tökéletes élmény pszichológiája*. Akadémiai kiadó, Budapest.
 [5] Oláh A. (2004): *Mi a pozitívuma a pozitív pszichológiának?* Iskolakultúra, 2004/1 http://epa.oszk.hu/00000/00011/00087/pdf/iskolakultura_EPA00011_2004_11_039-047.pdf [14. 03.02.]
 [6] Martin Seligman (2011): *Flourish – Éljen boldogan! A boldogság és a jól-lét radikálisan új értelmezése*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
 [7] Seligman, M. E. P., Adler, A. (2018) *Positive Education*. In J. F. Helliwell, R. Layard, & J. Sachs (Eds.), *Global Happiness Policy Report: 2018*. (Pp.52 - 73). Global Happiness Council. https://www.researchgate.net/publication/323399593_Positive_Education [18.07.12.]
 [8] Németh András – Skiera, Ehrenhard (1999): *Reformpedagógia és az iskola reformja*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
 [9] Pukánszky Béla és Zsolnai A. (szerk.) (1998): *Pedagógiák az ezredfordulón*. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó.
 [10] Személyközpontú Iskola Alapítvány által (25860-1/2013/KOIR jóváhagyó határozatszám) engedélyezettett „A szociális kompetenciák fejlesztésére épülő alternatív, alapfokú kerettanterv általános iskolai intézmények számára” című kerettanterv https://www.rogersiskola.hu/images/2_kerettanterv.pdf
 [11] A.S. Neill (1960) *Summerhill – A pedagógia csendes forradalma magyarul* (2009) Kétezerégy Kiadó. Budapest.
 [12,13] Gordon (1970,1974) magyarul megjelent A PET és TET címmel *Tanári hatékonyság fejlesztése, A szülői eredményesség tanulása* Gondolat Kiadó (1998)
 [14] ROGERS C.R.(2003) *Valakivé válni. A Személyiség születése*. Fordította: Klein Sándor Edge 2000 Kft.

1 A kerettantervet nem csak a Rogers iskola hozta létre, hanem a Humánus, Kincskereső, Meixner, Palánta és Rogers Iskola közös együttműködésben alkotta meg, a törvényi előírások messzemenő figyelembe vételével.

2 Az eredeti munka angolul elérhető, a terminusok a tanulmány szerzőjének interpretációi.

3 Ezek részletes bemutatására jelen tanulmány nem vállalkozik, csupán annak szemléltetését célozza, hogy méltán lenne helye a pozitív pedagógia terminusának is a felsorolásban.